

## משימת הערכה במשנה

### כיתה ד'

שם התלמיד/ה: \_\_\_\_\_

### מסכת תענית פרק ב משניות א-ו

כותב הרמב"ם בהלכות תעניות: "מצוות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שלא תבוא על הציבור".  
במשימה זו נעסוק בתעניות שחכמים גזרו על הציבור בתקופה של בצורת.

#### יסודות התושב"ע

1. מדוע נכתבה התורה שבעל-פה?

\_\_\_\_\_ (א) סיבה א'-

\_\_\_\_\_ (ב) סיבה ב'-

2. (א) מהם שישה סדרי משנה? (ניתן לכתוב לא לפי הסדר)

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_ (ב) באיזה סדר נמצאת מסכת תענית?

3. לפניכם מובאה ממשנה ממסכת תענית פרק ב משנה ג.  
קראו אותו וענו על השאלות:

וְאֵלּוּ הֵן, זְכָרוֹנוֹת, וְשׁוֹפְרוֹת, "אֵל ה' בְּצִרְתָּהּ לִי קְרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי" (תהלים קכ), "אֲשָׂא עֵינֵי אֵל הַקָּדוֹם" וְגו' (שם קכא), "מִמַּעַמְקִים קְרָאתִיהָ ה'" (שם קל), "תִּפְלֶה לְעֵנִי כִי יַעֲטֹף" (שם קב)...

(א) במשנה מופיעים ציטוטים מפסוקים. מתחו קו תחת הפסוקים.

(ב) על פי מה ידעתם שמילים אלו הן ציטוט מפסוק? (כתבו שתי אפשרויות)

\_\_\_\_\_ 1.

\_\_\_\_\_ 2.

(ג) בחרו פסוק מתוך מה שסימנתם וכתבו היכן בתנ"ך הוא כתוב?

\_\_\_\_\_ [ספר ופרק]

## מושגים

4. לפניכם מובאה ממשנה במסכת תענית פרק ב משנה ו

קראו אותה וענו על השאלות:

"שֶׁלֶשׁ תַּעֲנִיּוֹת הָרָאוּנוֹת, אֲנָשִׁי מִשְׁמֵר מִתְעַנֵּין וְלֹא מִשְׁלִימִין, וְאֲנָשִׁי בֵּית אָב לֹא הָיוּ מִתְעַנֵּין כָּלָל..."

כתבו ליד כל משפט האם הוא נכון או לא נכון.

- (א) אנשי משמר היו כוהנים ואנשי בית-אב היו לוויים. \_\_\_\_\_
- (ב) כל הכוהנים עבדו כל השנה בבית-המקדש. \_\_\_\_\_
- (ג) הכוהנים חולקו ל-24 משמרות, כל משמר חולק ל-6 בתי אב. \_\_\_\_\_
- (ד) כל אנשי בית-האב עבדו בכל ימות השבוע. \_\_\_\_\_
- (ה) כל בית-אב עבד יום אחד בשבוע, בשאר הימים הוא היה לעזר לבית-האב שעבד באותו היום. \_\_\_\_\_
- (ו) בשבת כל המשמר עבד ביחד. \_\_\_\_\_

לשון חכמים:

5. בטבלה שלפניכם כתובות מילים בלשון המשנה.

ליד כל מילה מהמשנה כתבו את המילה המתאימה לה בלשון ימינו.  
היעזרו במילים שבמסגרת מתחת לטבלה.

| המילים במשנה                                                                       | המילה בלשון ימינו |
|------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|
| 1. מוֹצִיאִין אֶת הַתֵּבָה לְרַחוּבָה שֶׁל עִיר                                    |                   |
| 2. וְנוֹתְנִין אֶפֶר מִקְלָה עַל גִּבֵּי הַתֵּבָה                                  |                   |
| 3. מוֹרִידִין לִפְנֵי הַתֵּבָה זָקֵן וְרָגִיל, וְיֵשׁ לוֹ בָּנִים, וּבֵיתוֹ רִיקָם |                   |
| 4. לֹא הָיוּ נוֹהֲגִין כֵּן אֶלָּא בְּשַׁעַר מִזְרַח וּבְהַר הַבַּיִת              |                   |

|              |                  |                       |                         |
|--------------|------------------|-----------------------|-------------------------|
| מקום המקדש   | אפר עם מקל מיוחד | חומר הנשאר לאחר שריפה | הר שעליו נבנה בית-הכנסת |
| אין לו ילדים | ארון הקודש       | בימת השליח ציבור      | עני בלי פרנסה           |

6. לפניכם משנה ממסכת תענית פרק ב משנה ו.

זהו את מרכיבי המשנה על-פי כאמד"ט:

"שֶׁלֹשׁ תַעֲנִיּוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת, אִנְשֵׁי מִשְׁמֶרֶת מִתְעַנִּין וְלֹא מִשְׁלִימִין, וְאִנְשֵׁי בֵּית אָב לֹא הָיוּ מִתְעַנִּין כָּלֵל. שֶׁלֹשׁ שְׁנִיּוֹת, אִנְשֵׁי מִשְׁמֶרֶת מִתְעַנִּין וּמִשְׁלִימִין, וְאִנְשֵׁי בֵּית אָב מִתְעַנִּין וְלֹא מִשְׁלִימִין. שְׁבַע אַחֲרוֹנוֹת, אֵלּוּ וְאֵלּוּ מִתְעַנִּין וּמִשְׁלִימִין, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוֹשֻעַ. וְחֻכָּמִים

(א) הקיפו כעיגול את המקרים המובאים במשנה כל מקרה בנפרד.

(ב) מתחו קו מתחת לדינים.

(ג) כתבו את שמות ה"אומרים" המובאים במשנה? \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

### הבנה פרשנות והיסק

7. במסכת תענית פרק ב משנה ב כתוב:

"עָמְדוּ בַתְּפִלָּה, מוֹרִידִין לְפָנֵי הַתְּבָה זָקֵן וְרָגִיל, וְיֵשׁ לוֹ בָּנִים, וּבֵיתוֹ רִיקָם, כְּדֵי שְׂיֵהָא לְבוֹ שְׁלָם בַּתְּפִלָּה, וְאוֹמֵר לְפָנֵיהֶם עֲשׂוּרִים וְאַרְבַּע בְּרָכוֹת, שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה שְׁבָכָל יוֹם, וּמוֹסִיף עָלֵיהֶן עוֹד יֵשׁ"

(א) לאור דברי המשנה, כתבו בלשונכם אילו תכונות צריכות להיות

לשליח הציבור בתענית?

(1) \_\_\_\_\_

(2) \_\_\_\_\_

(ב) לאור דברי המשנה, כמה ברכות מתווספות לתפילת העמידה של

התענית? \_\_\_\_\_

8. במסכת תענית פרק ב משנה א כתוב:

"סדר תעניות כיצד, מוציין את התבה לרחוקה של עיר, ונותנין אפר מקלה על גבי התבה, ובראש הנשיא ובראש אב בית דין, וכל אחד ואחד נותן בראשו. הניחון שבהן אומר לפניו דברי כבושין, אחינו, לא נאמר באנשי נינוה, וירא האלהים את שקם ואת תעניתם, אלא (יונה ג) וירא האלהים את מעשיהם, כי שבו מדרךם הרעה. ובקבלה הוא אומר (יואל ב) וקרעו לבבכם ואל בגדיכם"

א) מאיזו סיבה " מוציין את התבה לרחוקה של עיר"?

---

---

ב) מאיזו סיבה נותנים את האפר "בראש הנשיא ובראש אב בית דין"?

הרי הם יכולים לשים לעצמם.

☐ כדי להקל עליהם מחמת קושי התענית

☐ כדי שלא ילכלכו את בגדיהם

☐ כדי לגרום לבייש אותם יותר מכיוון שמישהו אחר מבזה אותם

☐ כדי לכבד אותם

## 9. במסכת תענית פרק ב משנה ד כתוב

"על הראשונה הוא אומר, מי שענה את אברהם בזה המורה, הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה, ברוך אתה ה' גואל ישראל. על השנייה הוא אומר, מי שענה את אבותינו על ים סוף, הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה, ברוך אתה ה' זוכר הנשכחות. על השלישית הוא אומר, מי שענה את יהושע בגלגל, הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה, ברוך אתה ה' שומע תרועה. על הרביעית הוא אומר, מי שענה את שמואל במצפה, הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה, ברוך אתה ה' שומע צעקה. על החמישית הוא אומר, מי שענה את אליהו בזה הפרקל, הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה, ברוך אתה ה' שומע תפלה. על הששית הוא אומר, מי שענה את יונה ממעי הדגה, הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה, ברוך אתה ה' העונה בעת צרה. על השביעית הוא אומר, מי שענה את דוד ואת שלמה בנו בירושלים, הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה, ברוך אתה ה' המרחם על הארץ"

השלימו את החסר במשפטים הבאים בעזרת תרמילון:

- (א) בתפילת המנחה של התענית מוסיפים ברכות נוספות. הברכה הראשונה נקראת \_\_\_\_\_, מפני שאומרים בה \_\_\_\_\_ המתארים כיצד \_\_\_\_\_ זוכר את עמו גם בעת צרה.
- (ב) הברכה השנייה נקראת \_\_\_\_\_, מפני שאומרים בה פסוקים המתארים את \_\_\_\_\_ השופר באירועים חשובים, כמו \_\_\_\_\_ הר סיני.

**תרמילון:** שופרות, ה', פסוקים, מלכויות, זיכרונות, קול, מראה, מעמד, הנשיא

10. בשאלה זו יש להיעזר במשנה המובאת בשאלה 9.

- (א) מה משותף לאישים אלו המובאים בפסוקים שבברכות התענית?
- ☐ כולם מופיעים בחומש בראשית
  - ☐ כולם היו בצרה, התפללו לה' וניצלו מהצרה
  - ☐ כולם חזרו בתשובה לאחר חטאם
  - ☐ כולם היו זקוקים לגשם ובזכות תפילתם ירדו גשמים

ב) בחרו דמות אחת, מהמובאות במשנה, וכתבו מה הייתה הסיבה לתפילתה.

---

---

---

### ערכים ומשמעות

11. לפניכם משנה ממסכת תענית פרק ב משנה א:

"סדר תעניות כיצד, מוציאים את המטה לרחוקה של עיר, ונותנים אפר מקלה על גבי המטה, ובראש הנשיא ובראש אב בית דין, וכל אחד ואחד נותן בראשו. הנזקן שבהן אומר לפניהן דברי כבושין, אחינו, לא נאמר באנשי ניגוה, ויבא האלהים את שקם ואת תעניתם, אלא (יונה ג) ויבא האלהים את מעשיהם, כי שבו מדרךם הרעה. ובקבלה הוא אומר (יואל ב) וקרעו לבבכם ואל בגדיכם"

המורה לימד משנה זו בכיתה, ואמר שיש חשיבות רבה למעשים אך חשוב שתהיה גם כוונת הלב.

א) הוכיחו את דברי המורה מהמשנה המובאת -

---

---

ב) כתבו מקרה מחיי היום-יום לכלל שהביא המורה.

---

בהצלחה!